

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการ กับการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริง

THE CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF AUDIT COMMITTEE FORMER GOVERNMENT OFFICIALS AND CEO'S DISCRETION ON REAL EARNINGS MANAGEMENT

ปิยาภิศกดิ์ เจียรสุคนธ์^{1*} และ บัวจันทร์ อินธิโส²

Piyaphisak Jaeresukon^{1*} and Buachan Intiso²

(Received: March 4, 2023; Revised: April 18, 2023; Accepted: May 13, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการกับการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริง 2) วิเคราะห์อิทธิพลของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการที่มีต่อการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริง โดยใช้ข้อมูลงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2564 จำนวน 1,205 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการกับการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริงที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 1.985$, $df = 2$, $\chi^2/df = .992$, $GFI = .997$, $AGFI = .984$, $IFI = 1.000$, $CFI = 1.000$, $RMSEA = .000$) 2) การมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหารมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการกำไรที่แท้จริง 3) กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร 4) กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการและมีเชี่ยวชาญทางด้านบัญชี การเงิน และการควบคุมภายในไม่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร ผลลัพธ์การวิจัยนี้จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อนำไปพิจารณาในการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อไป

คำสำคัญ: กรรมการตรวจสอบ อดีตข้าราชการ การจัดการกำไรที่แท้จริง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

¹ อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

Lecturer, Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhonphanom University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

Assistant Professor, Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhonphanom University

* Corresponding author, E-mail: Rsu_18@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were twofold: 1) to examine a causal relationship model between audit committee members who were former government officials and CEOs' discretion in real earnings management using empirical data, and 2) to analyze the effects of audit committee members who were former government officials and CEOs' discretion on real earnings management of companies listed on the Stock Exchange of Thailand (SET). Financial statement data from 1,205 listed companies on the SET from 2017 to 2021 were analyzed using a structural equation model (SEM). The study found that 1) the causal relationship model was significantly fitted to the empirical data ($\chi^2 = 1.985$, $df = 2$, $\chi^2 / df = .992$, $GFI = .997$, $AGFI = .984$, $IFI = 1.000$, $CFI = 1.000$, $RMSEA = .000$). 2) The administrative power of the chief executive officer had a positive effect on real earnings management. 3) Audit committees comprising former government officials had a positive effect on the administrative power of the chief executive officer. 4) Audit committees comprised of former government officials with an understanding of accounting, finance, and internal control did not positively affect the chief executive officer's administrative power. This research provides policy recommendations for compliance units to consider good corporate governance.

Keywords: Audit Committee, Former Government, Real Activities Management, Causal Relationship Model

1. บทนำ

การล้มละลายของบริษัทพลังงานเอ็นรอน (Enron) และบริษัทโทรคมนาคมเวิร์ลคอม (WorldCom) ได้สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงวงการวิชาชีพสอบบัญชีอย่างมาก จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีนักวิชาการและนักวิจัยด้านบัญชีทำการศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของการล้มละลายทั้งสองบริษัท พบว่า มูลเหตุสำคัญของการล้มละลายเกิดขึ้นจากผู้บริหารเข้ามามีบทบาทหรือแทรกแซงกระบวนการจัดทำงบการเงินมากเกินไป (Baker et al, 2019) รวมถึงระบบการควบคุมภายในพบจุดอ่อนที่ทำให้เกิดช่องว่างของโอกาสที่ผู้บริหารจะสามารถกระทำการตกแต่งรายการทางบัญชี (Creative Accounting) ได้อย่างง่ายดาย จึงทำให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือ ก.ล.ต. ออกเผยแพร่แนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG Code) ประกอบด้วย 8 หลักการปฏิบัติและกำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ยึดถือปฏิบัติเพื่อป้องกันปัญหา การฉ้อฉลหรือการทุจริตบัญชี (Accounting Fraud) และมีบทลงโทษสำหรับบริษัทจดทะเบียนฯ ที่มีเจตนาละเลยหรือละเว้นแนวทางการปฏิบัติเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและปกป้องผลประโยชน์ของนักลงทุน

หลักการกำกับ ดูแลกิจการที่ดี	1. ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบในฐานะผู้นำองค์กรที่สร้างคุณค่าให้แก่กิจการอย่าง
	2. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายหลักของกิจการที่เป็นไปเพื่อความยั่งยืน
	3. เสริมสร้างคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ
	4. สรรหาและพัฒนาผู้บริหารระดับสูงและการบริหารบุคลากร
	5. ส่งเสริมนวัตกรรม และการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อ
	6. ดูแลให้มีระบบควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม
	7. รักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูล
	8. สนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น

ภาพที่ 1 แสดงหลักการปฏิบัติตามแนวคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี พ.ศ. 2560
ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2560)

หากพิจารณาหลักการปฏิบัติทั้ง 8 หลักการจะเห็นได้ว่าหลักการปฏิบัติที่ 6 มุ่งเน้นการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสมจึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัทที่จะต้องจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่ดี โดยคณะกรรมการตรวจสอบต้องเป็นอิสระไม่น้อยกว่า 3 รายและ 1 ใน 3 รายต้องมีความเชี่ยวชาญทางด้านบัญชี การเงิน หรือระบบการตรวจสอบภายในอย่างเพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในการสอบทานและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอย่างระมัดระวังมากขึ้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560; Al-Absy et al., 2019; Jing, 2019; Qamhan et al., 2018)

อย่างไรก็ตามการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบตามแนวร่วมต่อต้านคอร์รัปชันของภาคเอกชนไทย (Private Sector Collective Action Against Corruption: CAC) มิได้มีข้อห้ามให้อดีตผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานกำกับดูแลเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการตรวจสอบเว้นแต่การเว้นวรรคเป็นระยะเวลา 2 ปี ก็สามารถเข้าดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการตรวจสอบได้ ดังนั้น กรรมการบริษัทอาจใช้เครือข่ายความสัมพันธ์ใกล้ชิดตัวในการเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการเป็นกรรมการตรวจสอบ โดยอาจพิจารณาจากตำแหน่ง ประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และชื่อเสียง (Sultana, 2015) หรืออาจพิจารณาเลือกอดีตข้าราชการ³ ในระดับสูงเข้ามาเป็นกรรมการตรวจสอบ (กนตณัฐ ปุเกตุแก้ว, 2564) เพราะเชื่อว่าความรู้ ความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของการดำเนินธุรกิจจะเป็นประโยชน์และข้อเสนอแนะที่ดีต่อการปฏิบัติงานของกรรมการบริษัทและผู้บริหารระมัดระวังมากขึ้น

แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network Concept) กล่าวว่า บุคคลที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่เพียงแต่มีหน้าที่และบทบาทในสังคมเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งยังเกี่ยวข้องกับการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (Wasserman & Faust, 1994) งานวิจัยของ Abou-Moghli and

³ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 หมวด 2 เวลาราชการและการนับเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ มาตรา 19 วรรค 1 นิยามคำว่า อดีตข้าราชการ คือ ข้าราชการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการ เมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการนั้นมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์

Al-Kasasbeh (2012) พบว่า เครือข่ายทางสังคมในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมส่งผลต่อแนวโน้มการดำเนินธุรกิจและการพึ่งพาอาศัยกัน สอดคล้องกับทฤษฎีการพึ่งพาทรัพยากร (Resource Dependence Theory) มองว่าองค์กรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมดจึงมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งเพื่อเป้าหมายที่สำเร็จขององค์กร เช่น การเป็นพันธมิตรต่อกัน การควบรวมกิจการ การซื้อหุ้น การเข้าร่วมคณะกรรมการบริหารระหว่างองค์กร (Pfeffer & Salancik, 2003) งานวิจัยของ Imai (2006) พบว่า บริษัทที่มีความสัมพันธ์กับอดีตข้าราชการจะมีผลการดำเนินงานดีกว่าบริษัทที่ไม่มีความสัมพันธ์ เพราะจะช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างสะดวก ซึ่งในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมักจะใช้เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมเมืองทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อเชื่อมโยงกับการดำเนินธุรกิจ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวฯ หากมีมากเกินไปอาจนำไปสู่ความร่วมมือในการบิดเบือนหรือปกปิดข้อมูลบางประการเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกรายงานเป็นไปตามที่ผู้บริหารต้องการ ดังนั้น ความเป็นอิสระจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยลดโอกาสที่ผู้บริหารจะใช้อำนาจในการควบคุมหรือแทรกแซงกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินได้เป็นอย่างดี หากกรรมการตรวจสอบที่มีจุดยืนของตนเองอย่างเหนียวแน่นก็จะปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาเพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของวิชาชีพผู้ตรวจสอบ (Teng et al., 2015) ดังนั้น ความเป็นอิสระที่ผู้วิจัยได้กล่าวมานั้นยังเป็นหนึ่งในข้อกำหนดการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการที่มุ่งเน้นให้เกิดความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ แม้ว่าบทบาทและหน้าที่ของอดีตข้าราชการที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ไม่ได้ขึ้นตรงต่อหน่วยงานของภาครัฐแต่ด้วยความสำนึกถึงซึ่งและความเที่ยงธรรมในบทบาทและหน้าที่เพื่อผดุงเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการที่ควรแก่ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของบุคคลสาธารณะ จึงนำมาสู่คำถามการวิจัยที่ว่ากรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการมีอิทธิพลต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหารและการจัดการกำไรที่แท้จริงหรือไม่ และเป็นไปในทิศทางใด จึงเป็นประเด็นใหม่ที่น่าสนใจศึกษาในบริบทประเทศไทยโดยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการกับการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ อาทิ แนวคิดการจัดการกำไรที่แท้จริง ทฤษฎีตัวแทน ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ แนวคิดกรรมการตรวจสอบ แนวคิดเครือข่ายทางสังคม ทฤษฎีการพึ่งพาทรัพยากร ความสัมพันธ์ทางการเมืองส่งผลให้เกิดการบูรณาการทางแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการกับการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริง ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่แตกต่างจากงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาที่นิยมเลือกศึกษากับกรรมการตรวจสอบที่มีใช่เป็นอดีตข้าราชการ ดังนั้นงานวิจัยนี้จะเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาจากอดีตที่ผ่านมาในอีกรูปแบบหนึ่งและผลของการศึกษาจะให้ข้อมูลสำคัญในการกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกรรมการตรวจสอบมากขึ้น ผลจากการวิจัยจะสามารถให้ข้อมูลสำคัญกับบริษัทจดทะเบียนหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณาคุณสมบัติและองค์ประกอบของกรรมการตรวจสอบมากขึ้น และคาดว่าจะประโยชน์กับหน่วยงานกำกับดูแล เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่จะนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักเกณฑ์ นโยบาย หรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติผู้ตรวจสอบให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

1. ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการกับการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริงกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. วิเคราะห์อิทธิพลของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการที่ส่งผลต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหารและการจัดการกำไรที่แท้จริง

3. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการจัดการกำไรที่แท้จริง (Real Earnings Management)

การจัดการกำไรที่แท้จริงเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารต้องการแสดงผลการดำเนินงานให้แตกต่างไปจากสภาพแวดล้อมที่ควรจะเป็นเพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลเกิดความเข้าใจผิดหลงเชื่อได้ว่ากิจการมีผลกำไรเป็นไปตามเป้าหมาย (Beyer et al., 2018; Qamhan et al., 2018) การจัดการกำไรที่แท้จริงที่ผู้บริหารเลือกกระทำ อาทิ 1) การเพิ่มยอดขายโดยการเร่งระยะเวลาหรือให้ส่วนลดราคาหรือให้เงื่อนไขเครดิตเพื่อเป็นการกระตุ้นยอดขายเพิ่มขึ้น 2) การปันส่วนค่าใช้จ่ายการผลิตไปยังสินค้าคงเหลือมากขึ้นเพื่อให้ต้นทุนขายสินค้าลดลงและจะทำให้กำไรจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้น 3) ปรับลดค่าใช้จ่ายที่ขึ้นอยู่กับอำนาจของฝ่ายบริหาร เช่น การวิจัยและพัฒนา การโฆษณา การขายและบริหาร มีงานวิจัยจำนวนมาก อาทิ Beyer et al. (2018) และ Roychowdhury (2006) พบว่า ผู้บริหารนิยมจัดการกำไรผ่านการใช้ดุลพินิจในการสร้างรายการทางธุรกิจมากกว่าการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual-based earning management) เนื่องจากสามารถจัดการกำไรได้ง่ายกว่าวิธีรายการคงค้าง อีกทั้งสามารถดำเนินการได้ทันทีโดยไม่ต้องรอถึงสิ้นสุดของรอบระยะเวลาบัญชี งานวิจัยนี้จึงเลือกใช้ตัวแบบการจัดการกำไรที่แท้จริงตามแนวคิดของ Roychowdhury (2006) ที่พิจารณารายการธุรกิจที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการดำเนินงานของกิจการซึ่งเป็นผลสะท้อนจากการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจเพื่อจัดการกำไร 3 รายการ ดังนี้

1) กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Cash flow from operations) เป็นรายการที่สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการรายได้ของผู้บริหาร เนื่องจากรายได้ที่เกิดขึ้นควรก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานแต่เมื่อใดก็ตามที่ผู้บริหารมีการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดรายได้สูงแต่ไม่ก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน เช่น การกระตุ้นยอดขายด้วยการให้ส่วนลดการค้าหรือโปรโมชั่นต่าง ๆ ในช่วงสิ้นปีเพื่อกระตุ้นให้ลูกค้ามีการสั่งซื้อสินค้ามากขึ้นย่อมทำรายได้ทั้งปีของบริษัทที่มีมูลค่าที่สูงขึ้นมากกว่ารายได้ตามปกติของบริษัท

2) ค่าใช้จ่ายในดุลพินิจของผู้บริหาร (Discretionary expense) เป็นรายการที่สะท้อนการจัดการค่าใช้จ่ายของผู้บริหารเพื่อลดหรือเพิ่มค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในงวดบัญชี ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปถึงการเพิ่มหรือลดกำไรขิงกิจการ โดยผู้บริหารสามารถเลือกนโยบายการบัญชีจากการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารที่จะเร่งหรือชะลอการรับรู้ค่าใช้จ่ายในงวดบัญชี เช่น ค่าใช้จ่ายการโฆษณา ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา เป็นต้น

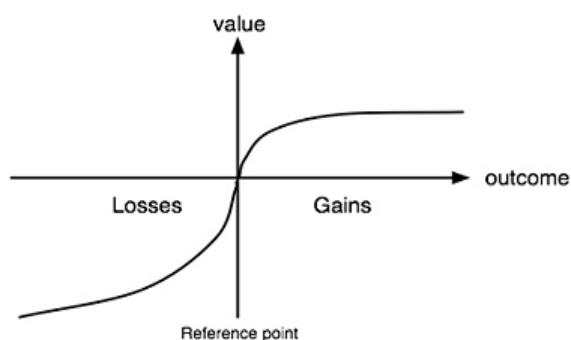
3) ต้นทุนการผลิต (Production cost) เป็นรายการที่สะท้อนให้เห็นถึงการเลือกใช้นโยบายในการกำหนดปริมาณสินค้าที่จะทำการผลิตในแต่ละช่วงเวลา และการผลิตสินค้ามากในช่วงสิ้นปีย่อมมีผลทำให้ต้นทุนขายของกิจการลดลงได้ เนื่องจากต้นทุนการผลิตไปจมอยู่ที่สินค้าคงเหลือปลายงวดและทำให้กำไรของบริษัทสูงขึ้นเมื่อเทียบกับในช่วงเวลาปกติของบริษัท แต่ต้นทุนการผลิตอาจไม่สามารถค้นพบเจอได้ในรายงานทางการเงิน โดยปกติจะนิยมใช้ข้อมูลต้นทุนในการขายและต้นทุนในการบริการแล้วนำมาบวกกับสินค้าคงเหลือปลายงวดและหักด้วยสินค้าต้นงวด จะทำให้ได้ต้นทุนการผลิตโดยประมาณ อย่างไรก็ตามหากเป็นกิจการที่ไม่มีต้นทุนในการขายหรือต้นทุนการบริการก็จะใช้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นต้นทุนกิจการ เช่น ต้นทุนการรับเหมาก่อสร้าง ต้นทุนค่าเช่า และต้นทุนการขายพร้อมที่ดิน เป็นต้น

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)

เกิดขึ้นระหว่างตัวการ (Principle) คือ ผู้ถือหุ้นกับตัวแทน (Agent) คือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทน หมายถึง ผู้บริหาร (Chief Executive Officer) ที่ทำงานได้รับเงินเดือนเป็นค่าตอบแทนจากการทำงาน (Jensen & Meckling, 1976) ความสัมพันธ์ทั้งสองขึ้นอยู่กับ “ผลประโยชน์” หากเมื่อไรที่ผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายสอดคล้องกันก็จะทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อกิจการ แต่ถ้าเมื่อไรที่ผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายไม่สอดคล้องกันอาจนำไปสู่ปัญหาตัวแทนหรือที่เรียกว่า ความขัดแย้งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) (Dechsukhum, et al., 2022) ดังนั้นจะแสดงให้เห็นได้ว่าผลประโยชน์ของผู้บริหารสอดคล้องกับแรงจูงใจในการจัดการกำไร

ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory)

อธิบายแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไรอาจเกิดขึ้นจากสมมติฐานใดสมมติฐานหนึ่ง (Watts & Zimmerman, 1986) ดังต่อไปนี้ 1) ผลประโยชน์ของผู้บริหาร (Bonus Plan Hypothesis) ผู้ถือหุ้นอาจทำข้อตกลงในสัญญากับผู้บริหารระบุถึงค่าตอบแทนที่ผู้บริหารจะได้รับจากการทำงานอาจยึดติดกับผลประโยชน์ประกอบการยิ่งถ้าผู้บริหารสร้างผลประโยชน์สูงเท่าไรยิ่งทำให้ผู้บริหารได้รับผลตอบแทนสูงเท่านั้น 2) การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน (Debt Covenant Hypothesis) เจ้าหนี้จะทำสัญญาผูกมัดกับผู้บริหารเพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าผู้บริหารจะสามารถรักษาระดับอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญไม่ให้ต่ำกว่าเกณฑ์เพื่อรักษาระดับความเชื่อมั่นของกิจการ 3) ต้นทุนทางการเมือง (Political Cost Hypothesis) ภาษี (Tax) เป็นต้นทุนในการดำเนินธุรกิจที่หลายธุรกิจพยายามหลีกเลี่ยงหรือลดต้นทุนนี้ให้อยู่ในทิศทางที่ควรจะเป็น (Almashaqbeh et al., 2018) ดังนั้น ผู้บริหารจะพยายามหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ขาดทุนหรือแสดงผลการดำเนินงานที่ลดลง สอดคล้องกับทฤษฎี Prospect Theory อธิบายแรงจูงใจของผู้บริหารในการตกแต่งกำไร กล่าวคือ ความพึงพอใจของคนจะขึ้นอยู่กับความมั่นคงที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเปรียบเสมือนพหุคูณภาษาอังกฤษ “S” นั่นคือ มนุษย์จะมีความพึงพอใจต่อเมื่อความมั่นคงนั้นสูงกว่าจุดอ้างอิงแม้เพียงเล็กน้อย และจะมีความพึงพอใจลดลงเมื่อความมั่นคงนั้นต่ำกว่าจุดอ้างอิงแม้เพียงเล็กน้อย ดังนั้นทฤษฎี Prospect Theory สามารถอธิบายพฤติกรรมแรงจูงใจของผู้บริหารในการตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ขาดทุนที่ต่ำกว่าจุดอ้างอิงเพื่อไม่ให้ผู้มีส่วนได้เสียมีความพึงพอใจลดลง



ภาพที่ 2 แสดงแรงจูงใจของผู้บริหารในการตกแต่งกำไร
ที่มา: Kahneman and Tversky (1979)

กรรมการตรวจสอบ (Audit Committee)

แนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีได้กำหนดแนวทางการกำกับดูแลกิจการให้มีความเหมาะสมสำหรับการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน โดยแนวทางดังกล่าวกำหนดให้กรรมการบริษัทต้องจัดตั้งกรรมการตรวจสอบอิสระ (Audit Committee) อย่างน้อย 3 ราย และ 1 ใน 3 รายต้องมีความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงิน หรือระบบการตรวจสอบภายในเพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในการสอบทานความเชื่อถือได้ของงบการเงิน (อนุวัฒน์ ภักดี และ ศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2564)

แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network Concept)

มีพื้นฐานจากทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีหลักการที่ว่าบุคคลในสังคมจะมีความสัมพันธ์กันในแต่ละบทบาทหน้าที่ของตนเอง ภายใต้บทบาทหน้าที่นี้อาจนำไปสู่เครือข่ายทางสังคมที่จะมีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจหรือแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน (Emerson, 1976)

ทฤษฎีการพึ่งพาทรัพยากร (Resource Dependence Theory)

เป็นแนวคิดของ Pfeffer และ Salancik อธิบายถึงมุมมอง 5 มุมมองของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ได้แก่ 1) มุมมองพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและสังคมขององค์กร 2) องค์กรไม่สามารถดำเนินการได้อย่างลำพังอาจมีข้อจำกัดบางประการที่ต้องอาศัยความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรและสังคมขององค์กร 3) การพึ่งพาอาศัยระหว่างองค์กรนำมาสู่ความอยู่รอดและประสบความสำเร็จภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน 4) การดำเนินธุรกิจจะไม่ประสบความสำเร็จหากขาดการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน และ 5) รูปแบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจะเสริมสร้างพลังระหว่างระหว่างองค์กรและพฤติกรรมองค์กร (Hillman et al., 2009) ดังนั้นมุมมองทั้ง 5 มุมมองจะแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเชื่อมโยงการพึ่งพาอาศัยกันและกัน (Abid et al., 2014) เช่น การสร้างพันธมิตร การร่วมทุน การควบรวมกิจการและการซื้อกิจการ การไขว่หน้า การไขว่หน้ากรรมการบริหารระหว่างองค์กร เป็นต้น ทฤษฎีการพึ่งพาทรัพยากรจึงเป็นหนึ่งทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ (ธีระ เทิดพุทธธรรม, 2561) ในบทบาทของกรรมการตรวจสอบ เช่น การคัดเลือกกรรมการตรวจสอบที่มีคุณสมบัติพิเศษ ความเป็นมืออาชีพ ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องการดำเนินธุรกิจ ทักษะและความรู้

ความสัมพันธ์ทางการเมือง (Political Connection)

อาจมีผลต่อการกำกับดูแลกิจการ รวมถึงโอกาสในการเจริญเติบโตของกิจการ กล่าวคือ ทุกรูปแบบของการดำเนินธุรกิจอาจมีความสัมพันธ์ทางการเมืองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแฝงอยู่ด้วยเสมอ (Fan et al., 2007) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับการเมืองดำเนินไปในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และนักธุรกิจก็ได้ประโยชน์บางประการจากการเข้าไปมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network Concept) และทฤษฎีการพึ่งพาทรัพยากร ตามที่กล่าวมาข้างต้น

สมมติฐานการวิจัย

1. การมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) การที่ประธานกรรมการและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (ผู้บริหาร) คือบุคคลเดียวกันในทางทฤษฎีตัวแทนมองว่าหากบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอำนาจการตัดสินใจแทนตัวการ อาจนำไปสู่ปัญหาเรื่องผลประโยชน์ (Jensen & Meckling, 1976) หากทบทวนถึงบทบาทของประธานกรรมการจะมีบทบาทในการกำกับและควบคุมกรรมการบริษัทให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และควบคุมการบริหารงานของบริษัท ดังนั้น บทบาททั้งสองมีความแตกต่างกันควรกำหนดอำนาจหน้าที่ให้มีความชัดเจนเพื่อลดโอกาสที่ผู้บริหารจะเข้าไปแทรกแซงกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินมากเกินไป (Aloui & Jarboui, 2018) จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหารมีแรงจูง

ในการจัดการกำไรที่แท้จริงเป็นไปตามทฤษฎีตัวแทนและทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ จึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ดังนี้

(H1) การมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหารมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการกำไรที่แท้จริง

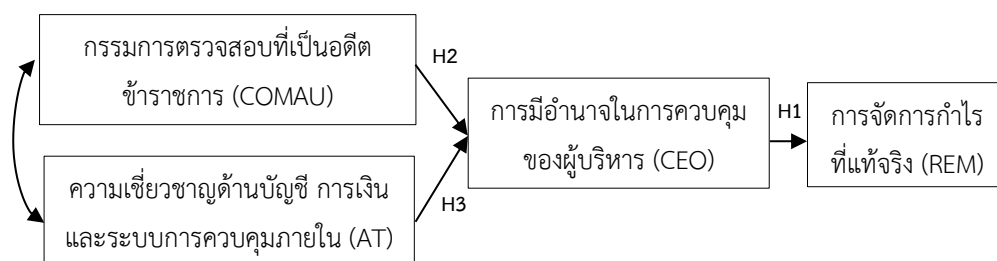
2. กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการ (COMAU) และการมีความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงิน และระบบการควบคุมภายใน (AT) การดำเนินธุรกิจมีความเกี่ยวข้องกับข้อกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่หน่วยงานภาครัฐกำหนดขึ้น ข้อกำหนดเหล่านี้อาจทำให้ธุรกิจต้องระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือขัดแย้งกับกฎหมายที่กำหนด ซึ่งในบางธุรกิจอาจมีการจัดจ้างบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและความเข้าใจในข้อกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการเพื่อลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น ดังนั้น การเลือกอดีตข้าราชการเข้ามาทำหน้าที่เป็นกรรมการตรวจสอบอาจมีส่วนช่วยให้การดำเนินกิจการมีความราบรื่นเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ งานวิจัยของ Minnick and Noga (2010) ระบุว่า กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการจะช่วยลดช่องว่างที่ผู้บริหารจะใช้อำนาจการควบคุมที่ไม่เหมาะสมเพื่อการจัดการกำไร กนต์ันฐ ปุเกตุแก้ว (2564) พบว่า กรรมการบริษัทอาจใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการเลือกกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการเพื่อเข้ามาลดทอนการใช้อำนาจในการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพ และ Marzuki et. al. (2019) พบว่า อดีตเจ้าหน้าที่รัฐจะปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมาเพื่อความไว้วางใจมากที่สุดและจะหลีกเลี่ยงการทำงานที่จะทำให้ตนได้รับผลกระทบและนำไปสู่การเสื่อมเสียชื่อเสียง (Dinh & Calabrò, 2019; Jamil, 2020; Namakavarani et al., 2021) นอกจากนี้ งานวิจัยของ เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย และคณะ (2564) และ Yonus and Klein (2019) เชื่อว่าการจัดตั้งกรรมการตรวจสอบมีส่วนช่วยลดปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และกำกับการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับการดำเนินธุรกิจอย่างเคร่งครัด จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า การดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียงและเกียรติภูมิของความเป็นอดีตข้าราชการที่เคยปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา อีกทั้งความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงิน และระบบการควบคุมภายในจะมีส่วนช่วยลดการใช้อำนาจในการควบคุมของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริง จึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐานการวิจัยที่ 2 3 4 และ 5

(H2) กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร

(H3) กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงิน และระบบการควบคุมภายในมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 3 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการกับการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560–2564 จำนวน 858 บริษัท กลุ่มตัวอย่างจะไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน กองทุนรวม กองทรัสต์ กลุ่มบริษัทที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วนทุกตัวแปร กลุ่มบริษัทเข้าข่ายถูกเพิกถอน และบริษัทที่มีรัฐบาลถือหุ้น จำนวน 554 บริษัท คงเหลือบริษัทที่นำไปใช้ในการศึกษา จำนวน 304 บริษัท Hair et al. (2013) เสนอว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีความเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ต้องไม่น้อยกว่า 100 ตัวอย่างหรือควรมีอัตราส่วน 15 ถึง 20 หน่วยต่อ 1 ตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัยมีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ตัวแปร ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 15 เท่า X 4 ตัวแปรสังเกตได้ เท่ากับ 60 ตัวอย่าง และ 20 เท่า X 4 ตัวแปรสังเกตได้ เท่ากับ 80 ตัวอย่าง การวิจัยในครั้งนี้มีจำนวนข้อมูลตัวอย่างจำนวน 1,205 ตัวอย่าง (304 บริษัท X 5 ปี) ข้อมูลมีจำนวนมากพอที่จะสามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวัดค่าของตัวแปร

1) กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการ (COMAU)

วัดค่าจากข้อมูลรายบุคคลของคณะกรรมการตรวจสอบในโครงสร้างของคณะกรรมการตรวจสอบที่เผยแพร่ในรายงานประจำปีของแต่ละบริษัท โดยกำหนดค่าเท่ากับ 1 คะแนน เมื่อบริษัทมีกรรมการตรวจสอบเป็นอดีตข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกำหนดค่าเท่ากับ 0 คะแนน เมื่อบริษัทไม่มีกรรมการตรวจสอบเป็นอดีตข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (กนตณัฐ ปุเกตุแก้ว, 2564; ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560.)

2) ความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงิน และการควบคุมภายใน (AT)

วัดค่าจากข้อมูลรายบุคคลของคณะกรรมการตรวจสอบในโครงสร้างของคณะกรรมการตรวจสอบที่เผยแพร่ในรายงานประจำปีของแต่ละบริษัท โดยกำหนดค่าเท่ากับ 1 คะแนน เมื่อบริษัทใดมีกรรมการตรวจสอบเป็นอดีตข้าราชการและมีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ด้านบัญชี การเงิน และการควบคุมภายใน และกำหนดค่าเท่ากับ 0 คะแนน เมื่อบริษัทใดไม่มีกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการและไม่มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ด้านบัญชี การเงิน และการควบคุมภายใน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560; The ASX Corporate Governance Council, 2019; The Organization for Economic Co-operation and Development, 2021)

3) การมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO)

วัดค่าจากโครงสร้างในองค์กรที่มีการควบตำแหน่งผู้บริหารกับประธานกรรมการเป็นบุคคลเดียวกัน โดยกำหนดค่าเท่ากับ 1 คะแนน เมื่อบริษัทมีการควบตำแหน่ง และกำหนดค่าเท่ากับ 0 คะแนน ไม่มีการควบตำแหน่ง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560; The ASX Corporate Governance Council, 2019; The Organization for Economic Co-operation and Development, 2021)

4) การจัดการกำไรที่แท้จริง (REM)

ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวแบบการจัดการกำไรที่แท้จริงตามแนวคิดของ Roychowdhury (2006) ซึ่งวิธีการจัดการกำไรที่แท้จริงสามารถกระทำได้จาก 3 วิธีการและในแต่ละวิธีการมีสมการในการคำนวณดังต่อไปนี้

ตัวแบบชีวิตที่ 1: กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Cash flow from operations)

$$\frac{CFO_{i,t}}{TA_{i,t-1}} = \beta_1 \left(\frac{1}{TA_{i,t-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} \right) + \beta_3 \left(\frac{\Delta Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} \right) + \varepsilon_{i,t}$$

ตัวแบบชีวิตที่ 2: ค่าใช้จ่ายในดุลพินิจของผู้บริหาร (Discretionary expense)

$$\frac{TEXPE}{TA_{i,t-1}} = \beta_1 \left(\frac{1}{TA_{i,t-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} \right) + \varepsilon_{i,t}$$

ตัวแบบชีวิตที่ 3: ต้นทุนการผลิต (Production cost)

$$\frac{PRODUCT}{TA_{i,t-1}} = \beta_1 \left(\frac{1}{TA_{i,t-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} \right) + \beta_3 \left(\frac{\Delta Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} \right) + \beta_4 \left(\frac{\Delta Sales_{i,t-1}}{TA_{i,t-1}} \right) + \varepsilon_{i,t}$$

โดยกำหนดให้ CFO_{i,t} แทน กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานบริษัท i ปีที่ t Sales_{i,t} แทน ยอดขายบริษัท i ปีที่ t ΔSales_{i,t} แทน การเปลี่ยนแปลงของยอดขายปัจจุบันหักด้วยยอดขายที่ผ่านมาบริษัท i ปีที่ t TA_{i,t-1} แทน สินทรัพย์รวมบริษัท i ปีที่ t ε_{i,t} แทน ค่าความคลาดเคลื่อน (Residual) TEXPE แทน ผลรวมค่าใช้จ่ายการขายและค่าใช้จ่ายในการบริหารบริษัท i ปีที่ t PRODUCT_{i,t} แทน ผลรวมต้นทุนขายสินค้าและการเปลี่ยนแปลงในสินค้าคงเหลือบริษัท i ปีที่ t ΔSales_{i,t-1} แทน การเปลี่ยนแปลงของยอดขายปีก่อน (ยอดขายปีที่ -1 หักด้วยยอดขายปีที่ -2) ของบริษัท i ปีที่ t

ในการคำนวณตามตัวแบบที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้แยกหาค่าปกติของรายการตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาจะมีลักษณะการเกิดขึ้นของการดำเนินรายการปกติที่แตกต่างกัน ภายหลังจากการคำนวณค่าปกติของรายการลำดับต่อไปจะทำการคำนวณค่าผิดปกติ (Abnormal Value) (REM) หรือค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายการ โดยค่าความผิดปกติสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\text{Abnormal Value (REM)} = \text{Actual Y} - \text{Normal Y}$$

โดยกำหนดให้ 1) Abnormal Value (REM) แทน การจัดการกำไรที่แท้จริง (REM) แทนค่าจากรายการธุรกิจ 3 รายการได้แก่ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในดุลพินิจของผู้บริหาร และต้นทุนการผลิต ที่แตกต่างจากระดับปกติ และเป็นค่าสัมบูรณ์ของการจัดการกำไรที่จริง (REM) โดยวัดค่าจากผลรวมความผิดปกติของค่าความคลาดเคลื่อนจากกิจกรรมการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้ดุลพินิจของผู้บริหาร คูณด้วย (-1) และต้นทุนการผลิตรวมจะได้เป็นผลรวมของการจัดการกำไรที่แท้จริง (REM) (Ghaleb, 2020) 2) Actual Y แทน รายการธุรกิจ (Y) ซึ่งได้แก่ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในดุลพินิจของผู้บริหาร และต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นจริง และ 3) Normal Y แทน รายการธุรกิจ (Y) ซึ่งได้แก่ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในดุลพินิจของผู้บริหาร และต้นทุนการผลิตตามปกติ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนครพนม เลขที่ HE 62/66 จะไม่มีการเปิดเผยรายชื่อองค์กรไม่ว่าทุกกรณีใด ๆ ที่จะเป็นความเสื่อมเสียชื่อเสียงและจะทำลายเอกสารทั้งสิ้นเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากระบบฐานข้อมูลออนไลน์ (SETSMART) และเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.sec.or.th) ประกอบด้วย รายงานทางการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของแต่ละบริษัทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึง 2564 เพื่อนำมาแทนค่าตัวแปรของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของกรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการและมีความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงิน และระบบการควบคุมภายในต่อการจัดการกำไรที่แท้จริงด้วยสมการโครงสร้างและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าพารามิเตอร์ ดังต่อไปนี้ ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) จำนวนองศาอิสระ (df) (< 3) ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig) (> 0.05) สัดส่วนค่าสถิติไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระ (χ^2/df) (< 3) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (GFI) (> 0.95) ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) (> 0.90) ดัชนีที่บ่งบอกถึงความกลมกลืนของข้อมูลเชิงประจักษ์ (IFI) (> 0.90) ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI) (> 0.90) และดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) (< 0.05) (Kelloway, 2015)

5. ผลการวิจัย

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

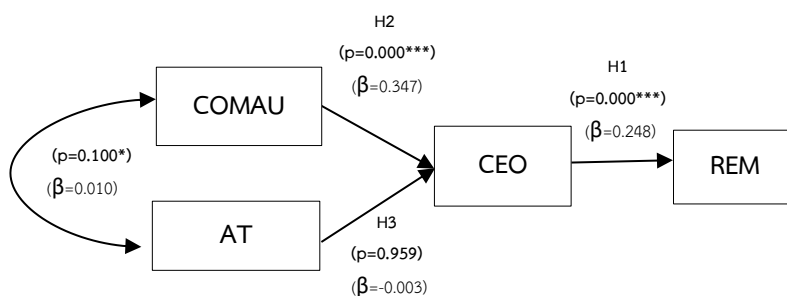
ตัวแปร	REM	CEO	AT	COMAU
การจัดการกำไรที่แท้จริง (REM)	1.000			
การมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO)	0.190**	1.000		
ความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงินการควบคุมภายใน (AT)	0.042	0.069	1.000	
กรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการ (COMAU)	0.141*	0.340**	0.151**	1.000

*, **, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 0.01 และ 0.001

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรสังเกตได้ รวม 4 ตัวแปร จำนวน 16 คู่ ไม่มี คู่ใดมีค่าสหสัมพันธ์มากกว่า 0.800 (Hair et al., 2020) จึงไม่ทำให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) และสามารถนำไปวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อไป

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบ

ภาพที่ 4 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าพารามิเตอร์ และเมื่อทดสอบสถิติบูทสตร๊ปปิง (Bootstrapping) จำนวน 5,000 รอบ พบว่า ค่าสถิติทั้ง 9 ดัชนีเป็นที่ยอมรับทั้งหมด กล่าวโดยสรุปได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดี



$\chi^2 = 1.985$; $df = 2$; $p\text{-value} = .371$; $\chi^2/df = .992$; $GFI = .997$; $AGFI = .984$; $IFI = 1.000$; $CFI = 1.000$; $RMSEA = .000$

ภาพที่ 4 แสดงผลการประมาณค่าพารามิเตอร์

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมอิทธิพล

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมอิทธิพลของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการที่ส่งผลต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหารและการจัดการกำไรที่แท้จริง พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่า t-value (Critical Ratio: C.R.) และค่าระดับนัยสำคัญ (p-value) แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน

คู่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	ทิศทาง	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	C.R. t-value	p-value	ผลทดสอบสมมติฐาน
(H ₁) CEO ---> REM	ตรง	0.248	0.038	4.451	0.000***	มีอิทธิพล
(H ₂) COMAU ----> CEO	ตรง	0.347	0.060	6.366	0.000***	มีอิทธิพล
(H ₃) AT ---> CEO	ตรง	- 0.003	0.060	-0.051	0.959	ไม่มีอิทธิพล

*, **, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 0.01 และ 0.001

จากตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่า t-value (Critical Ratio: C.R.) และค่าระดับนัยสำคัญ (p-value) ตามสมมติฐานที่ 1 ถึง 3 พบว่า

- 1) การมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการกำไรที่แท้จริง **ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1**
- 2) กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการ (COMAU) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) **ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 2**
- 3) กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงิน และระบบการควบคุมภายใน (AT) ไม่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) **ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 3**

ตารางที่ 3 แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมอิทธิพล

ตัวแปรตาม	COMAU			AT			CEO			REM			
	รวม	ตรง	อ้อม	รวม	ตรง	อ้อม	รวม	ตรง	อ้อม	รวม	ตรง	อ้อม	
COMAU							0.347	0.347		0.086		0.086	
AT							-0.003	-0.003		-0.001		-0.001	
CEO	0.347	0.347		-	-0.003					0.248	0.248		
				0.003									
สมการโครงสร้างของตัวแปร							CEO	REM					
ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R Square)							0.120	0.061					

สำหรับค่าอิทธิพลทางอ้อมจากตารางที่ 3 พบว่า การจัดการกำไรที่แท้จริง (REM) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการ (COMAU) โดยมีตัวแปรการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) เป็นตัวแปรส่งผ่าน (0.086 (มาจาก 0.347 คูณ 0.248)) รองลงมาการจัดการกำไรที่แท้จริง (REM) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงิน และระบบการควบคุมภายใน (AT) โดยมีตัวแปรการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) เป็นตัวแปรส่งผ่าน (-0.001 (มาจาก - 0.003 คูณ 0.248)) ตามลำดับ

สำหรับค่าอิทธิพลรวม การมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) ได้รับอิทธิพลรวมมากที่สุดจากกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการ (COMAU) แสดงค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.347 รองลงมา การจัดการกำไรที่แท้จริง (REM) ได้รับอิทธิพลรวมจากการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) แสดงค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.248 ตามลำดับ

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการกับการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่แท้จริงที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาจากค่าดัชนีของพารามิเตอร์ทั้ง 9 ดัชนีผ่านเกณฑ์ทุกตัว สรุปได้ว่า โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการกำไรที่แท้จริง สอดคล้องตามที่ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ได้กล่าวไว้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวการกับตัวแทนขึ้นอยู่กับ “ผลประโยชน์” หากเมื่อไรที่ผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายสอดคล้องกันก็จะทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อกิจการ แต่ถ้าเมื่อไรที่ผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายไม่สอดคล้องกันอาจนำไปสู่ปัญหาตัวแทนหรือที่เรียกว่า ความขัดแย้งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ดังนั้นผลประโยชน์ของผู้บริหารจึงสอดคล้องกับแรงจูงใจในการจัดการกำไร (Jensen & Meckling, 1976) เช่นเดียวกับทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) อธิบายแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไรอาจเกิดขึ้นจากสมมติฐานใดสมมติฐานหนึ่ง (Watts & Zimmerman, 1986) ดังต่อไปนี้

1) ผลประโยชน์ของผู้บริหาร (Bonus Plan Hypothesis) 2) การฝ่าฝืนเงื่อนไขทางการเงิน (Debt Covenant Hypothesis) 3) ต้นทุนทางการเมือง (Political Cost Hypothesis) และสอดคล้องกับทฤษฎี Prospect Theory อธิบายแรงจูงใจของผู้บริหารในการตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ขาดทุนที่ต่ำกว่าจุดอ้างอิงเพื่อไม่ให้ผู้มีส่วนได้เสียมีความพึงพอใจลดลง ซึ่งผลการวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้เป็นไปตามทฤษฎีทั้ง 3 ที่กล่าวมาข้างต้น **จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1**

2) กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการ (COMAU) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) เนื่องจาก กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการไม่มีส่วนได้เสียกับการถือหุ้นในบริษัทจึงมีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาปราศจากการถูกรบกวนจากผู้มีอำนาจสูงสุด นอกจากนี้กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการจะคำนึงถึงชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของตนเองในสังคมโดยจะหลีกเลี่ยงการทำงานที่จะทำให้ตนเองขาดความเป็นอิสระและอาจนำไปสู่การเสื่อมเสียชื่อเสียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dinh and Calabrò (2019) พบว่า กรรมการตรวจสอบไม่มีส่วนได้เสียจากการถือหุ้นในบริษัทจึงสามารถแสดงความเห็นได้อย่างเต็มความสามารถและจะพยายามให้ผู้บริหารตระหนักถึงคุณค่าของการวางระบบธรรมาภิบาลให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือของงบการเงิน และ Minnick and Noga (2010) พบว่า กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการจะช่วยลดอำนาจในการควบคุมที่ไม่เหมาะสมเพื่อการจัดการกำไร และงานวิจัยของ Marzuki et al. (2019) พบว่า กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตเจ้าหน้าที่รัฐจะปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาและหลีกเลี่ยงการทำงานที่จะทำให้ตนขาดความเป็นอิสระหรือถูกรบกวนจะทำให้ตนเสื่อมเสียชื่อเสียง และ Jamil (2020) พบว่า ผู้ตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการจะรักษาชื่อเสียงของตนเองโดยพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่เหมาะสมและจะเว้นระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและกรรมการของบริษัทเพื่อให้ตนเองสามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ **จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2**

3) กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชี การเงิน และการควบคุมภายใน (AT) ไม่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีอำนาจในการควบคุมของผู้บริหาร (CEO) เนื่องจากหน้าที่หลักในการจัดทำรายงานการเงินให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ กฎหมาย ระเบียบ หรือมาตรฐานการบัญชีอย่างเคร่งครัดเป็นหน้าที่ที่กิจการต้องรับผิดชอบโดยตรงตาม พ.ร.บ การบัญชี พ.ศ. 2543 หมวด 2 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี⁴ กำหนดไว้ แต่สำหรับกรรมการตรวจสอบมีบทบาทหน้าที่หลัก คือ การตรวจสอบ การควบคุม และการให้ข้อเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นและผู้บริหารในการจัดทำและรายงานข้อมูลการเงินอย่างโปร่งใส จึงอาจกล่าวได้ว่า กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการไม่มีส่วนได้เสียในการถือหุ้นของธุรกิจนั้น ๆ อาจไม่มีเหตุจำเป็นอันใดที่กรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการจะเื้อแนวทางในการจัดการทางการเงินให้เป็นไปตามที่ผู้บริหารต้องการ อีกทั้งกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการจะรักษาชื่อเสียงของตนเองและทำหน้าที่ของตนเองอย่างตรงไปตรงมา โดยมีให้สิ่งใด ๆ เข้ามาครอบงำการปฏิบัติหน้าที่ตนเองได้ ประกอบกับความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ทำงานในองค์กรภาครัฐที่ผ่านมาจะเป็นประโยชน์ในทางที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้ว่าจ้าง แม้ว่าสถานะของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการจะอยู่ในสถานะลูกจ้างอาจมีผลทำให้ความมีอิสระของกรรมการตรวจสอบที่ลดลงเนื่องจากอาจถูกรบกวนหรืออาจมีการประนีประนอมกับผู้บริหารในเรื่องผลประโยชน์ (Jamil, 2020) อย่างไรก็ตาม หากกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการคำนึงถึงชื่อเสียงและกระแสสังคมที่อาจเกิดขึ้นก็จะเป็นการส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลให้มีประสิทธิภาพ **จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 3** สอดคล้องกับงานวิจัยของกนต์ฉัตร ปู่เกตุแก้ว (2564) และ Jamil (2020)

⁴ พ.ร.บ การบัญชี พ.ศ. 2543 หมวด 2 มาตรา 8 ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้า ตามประมวลรัษฎากร เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี และต้องจัดให้มีการทำบัญชีสำหรับประกอบการประกอบธุรกิจของตน โดยมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการตามบัญชีไว้ ณ พระราชบัญญัตินี้

พบว่า “ความรู้และประสบการณ์จากการทำงานในหน่วยงานราชการทำให้มีความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางที่ดีต่อการทำงานในการให้ข้อเสนอแนะที่ดี” กนต์ฉัตร ปู่เกตุแก้ว (2564) และ Lin et al. (2015) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านกฎหมาย การบัญชี การเงิน และภาษี

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ขอยกตัวอย่างเช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นต้นสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประกอบเพื่อการพิจารณากำหนดนโยบาย กฎเกณฑ์ หรือแนวทางของการกำกับดูแลกิจการที่ดี รวมถึงแนวทางเลือกอื่นที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

การวิจัยนี้พบข้อสังเกต คือ ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการต่อการจัดการกำไรที่แท้จริงผ่านตัวแปรการมีอำนาจในการควบคุมของประธานเจ้าหน้าที่บริหารแสดงค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .091 (ตารางที่ 3) เมื่อพิจารณาจากค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติอาจมีความเป็นไปได้ทั้งในทางบวก (Positive) และทางลบ (Negative) เนื่องจาก ค่าระดับนัยสำคัญแสดงผลในระดับที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นเพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัย ควรนำประเด็นนี้ไปศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต เช่น 1) อาจมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น 2) การศึกษาและค้นคว้าปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เช่น ขนาดกิจการ ความหลากหลายทางเพศ ประเภทของหน่วยงานที่เคยสังกัด กรรมการบริษัทที่เป็นอดีตข้าราชการ เป็นต้น 3) อาจนำผลวิจัยนี้ไปศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้ได้ผลอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะในเชิงผู้ใช้ข้อมูล

นักวิชาการสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประกอบเป็นสื่อการจัดการเรียนการสอนทั้งระดับปริญญาตรี โท และเอก เช่น รายวิชาการวิเคราะห์รายงานทางการเงิน สัมมนาทางการบัญชี สัมมนาการสอบบัญชีและการตรวจสอบภายใน เป็นต้น ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินสามารถใช้ผลการวิจัยนี้ประกอบการพิจารณาก่อนการตัดสินใจลงทุน

8. เอกสารอ้างอิง

กนต์ฉัตร ปู่เกตุแก้ว. (2564). กรรมการและกรรมการตรวจสอบที่เป็นอดีตข้าราชการหรือนักการเมือง ความสัมพันธ์กับการไหลของเงินของประธานเจ้าหน้าที่บริหารและการจัดการกำไรด้วยการสร้างรายการทางธุรกิจ. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*. 43(4), 60-75.

เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย ศิลปพร ศรีจันทเพชร และ อนุวัฒน์ ภักดี. (2564). คุณภาพคณะกรรมการมีผลต่อความมีเสถียรภาพกำไรในกิจการขนาดเล็ก: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ*. 44(169), 3-20.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2560). หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2560. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Documents/Regulation/CGCode.pdf>

_____. (2553ข.). คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบ. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Documents/Regulation/AChandbook.pdf>

- ธีระ เท็ดพุทธธรรม. (2561). ตัวกำหนดการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีต่อผลการดำเนินงานการบริหารด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน, มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- อนุวัฒน์ ภัคดี และ ศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2564). ผลกระทบของคุณลักษณะคณะกรรมการตรวจสอบต่อการจัดการกำไรที่แท้จริง: หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*. 41(4), 1-26.
- Abid, G., Khan, B., Rafiq, Z. & Ahmed, A. (2014). Theoretical Perspectives of Corporate Governance. *Bulletin of Business and Economics*, 3(4), 166-175.
- Abou-Moghli, A. A., & Al-Kasasbeh, M. M. (2012). Social Network and The Success of Business Start- Up. *International Journal of Business and Management*, 7(9), 134-140.
- Al-Absy, M. S. M., Kulsmail, K. N. I., & Chandren, S. (2019). Audit Committee Chairman Characteristics and Earnings Management: The Influence of Family Chairman. *Asia-Pacific Journal of Business Administration*, 11(4), 339-370.
- Almashaqbeh, A. A., Abdul-Jabbar, H. & Shaari, H. (2018). Real Earnings Management and Tax Considerations: A Conceptual Analysis. *International Journal of Business Management and Commerce*, 3(2), 25-35.
- Aloui, M., & Jarboui, A. (2018). The Effects of Corporate Governance on The Stock Return Volatility: During the Financial Crisis. *International Journal of Law and Management*, 60(2), 478-495.
- Baker, T. A., Lopez, T. J., Reitenga, A. L., & Ruch, G. W. (2019). The Influence of CEO and CFO Power on Accruals and Real Earnings Management. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 52 (1), 325-345.
- Beyer, B.D., Nabar, S.M., & Rapley, E.T. (2018). Real Earnings Management by Benchmark-Beating Firms: Implications for Future Profitability. *Accounting Horizons*, 32(4), 59-84.
- Dechsukhum, A., Tangeakchit, M. & Laohavisudht, S. (2022). Relationship Between Audit Committee Characteristics and Accounting Conservatism of Listed Companies in The Stock Exchange of Thailand. *Songklanakarin Journal of Management Sciences*, 39(2), 163-182.
- Dinh, T. Q., & Calabrò, A. (2019). Asian Family Firms Through Corporate Governance and Institutions: A Systematic Review of The Literature and Agenda for Future Research. *International Journal of Management Reviews*, 21(1), 50-75.
- Emerson, M. R. (1976). Social Exchange Theory. *Annual Review of Sociology*, 2(1976), 335-362.
- Fan, P. H. J., Wong, T. J. & Zhang, T. (2007). Politically Connected CEOs, Corporate Governance, and Post-IPO Performance of China's Newly Partially Privatized Firms. *Journal of Financial Economics*, 84(2), 330-357.

- Ghaleb, B. A. A., Kamardin, H., & Tabash, M. I. (2020). Family Ownership Concentration and Real Earnings Management: Empirical Evidence from an Emerging Market. *Cogent Economics and Finance*, 8(1), 1-17.
- Hair, J. F., Howard, M. C., & Nitzl, C. (2020). Assessing Measurement Model Quality in PLS-SEM Using Confirmatory Composite Analysis. *Journal of Business Research*, 109(5-6), 101-110.
- Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2013). Partial Least Squares Structural Equation Modeling: Rigorous Applications, Better Results and Higher Acceptance. *Long Range Planning*, 46(1-2), 1-12.
- Hillman, A.J., Withers, M.C. & Collins, B.J. (2009). Resource Dependence Theory: A Review. *Journal of Management*, 35(6), 1404-1427.
- Imai, M. (2006). Mixing Family Business with Politics in Thailand. *Asian Economic Journal*, 20(3), 241-256.
- Jamil, N. N. (2020). The Power of Political Connections: Review on The Impacts of Audit Committee and Corporate Governance. *Journal of Public Administration and Governance*, 10(1), 1-14.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of The Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
- Jing, J. (2019). Does Risk Management Committee Gender Diversity Matter? A Financial Problems Perspective. *Managerial Auditing Journal*, 34(8), 1050-1072.
- Kelloway, E. K. (2015). *Using Mplus for Structural Equation Modeling*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lin, T., Hutchinson, M., & Percy, M. (2015). Earnings Management and The Role of The Audit Committee: An Investigation of The Influence of Cross-Listing and Government Officials on The Audit Committee. *Journal of Management and Governance*, 19(1), 197-227.
- Marzuki, M. M., Haji-Abdullah, N. M., Othman, R., Wahab, E. A., & Harymawan, I. (2019). Audit Committee Characteristics, Board Diversity, and Fraudulent Financial Reporting in Malaysia. *Asian Academy of Management Journal*, 24(2), 143-167.
- Minnick, K., & Noga, T. (2010). Do Corporate Governance Characteristics Influence Tax Management.? *Journal of Corporate Finance*, 16(5), 703-718.
- Pfeffer, J., & Salancik, G. R. (2003). *The External Control of Organizations: A Resource Dependence Perspective*. Stanford University Press.
- Qamhan, M. A., Che Haat, M. H., Hashim, H. A., & Salleh, Z. (2018). Earnings Management: Do Attendance and Changes of Audit Committee Members Matter? *Managerial Auditing Journal*, 33(8/9), 760-778.
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings Management through Real Activities Manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335-370.
- Sultana, N. (2015). Audit Committee Characteristics and Accounting Conservatism. *International Journal of Auditing*, 19(2), 88-102

- Teng, L., Marion H., & Majella P., (2015). Earnings Management and The Role of The Audit Committee: An Investigation of The Influence of Cross-Listing and Government Officials on The Audit Committee. *Journal of Management & Governance, Springer; Accademia Italian di Economia Azaindole (AIDEA), 19(1), 197-227.*
- The ASX Corporate Governance Council. (2019). Corporate Governance Principles and Recommendations. Retrieved 2 December 2022, from <https://www.asx.com.au/documents/asx-compliance/cgc-principles-and-recommendations-fourth-edn.pdf>
- The Organization for Economic Co-operation and Development. (2021). Corporate Governance 2021. Retrieved 2 December 2022, from <https://www.oecd.org/corporate/OECD-Corporate-Governance-Factbook.pdf>
- Wasserman, S. & Faust, K. (1994). *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1986). *Positive Accounting Theory*. London: Prentice-Hall Inc.
- Yonus Z. I. & Klein, C. (2019). Board Composition and Corporate Risk-Taking: A Review of Listed Firms from Germany and the USA. *Journal of Applied Accounting Research, 20(4), 526–542.*